

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Sententia Henrici, Scoti, & aliorum. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

CAPVT I.

Status Questionis.

Non defuerunt Theologi, qui sequuti Gotsfredi sententiam quodlibet 7. q. 4. quem refert Scotus, existimauerint, questionem hanc ut pote ex hypothesi impossibili procedentem esse, superuacaneam, & inutilem. Cum enim ea, quæ sunt in Deo, sint summo modo necessaria: opposita erunt summo modo impossibilia. Huiusmodi autem est, Spiritum sanctum non procedere à filio, contra id, quod veritas nostræ fidei concedit. Quare cum ex impossibili sequatur quodlibet, hoc est, quælibet pars contradictionis: nimirum non est, si ex prædicta suppositione inferatur, Spiritum sanctum à filio nihilominus distinguendum & non distinguendum. Redditur igitur nostra disputatio inutilis, & infructuosa, dum nihil certi ex ea colligi potest. Cum Gotsfredo sentit Gregor. in 2. dist. 11. qu. 1. art. 2. verum (ut optime notauit Scotus loco citando) vtile admodum esse solet, ex suppositione aliqua impossibili argumentari, ut in propo-
Quæ ratio-
ne in hypo-
thesi impos-
sibili si ar-
guitur.
 posita quæst. facile apparebit neque ex tali hypothesi per locum (ut aiunt) intrinsecum, & hypothesi permanente, inferri potest vtraque pars contradictionis. Supposito enim, quod in homine non esset animal, maneret tamen in eo rationale, si aliquis inquireret, an maneret aliquid, quo homo ab equo distingui posset; non, sequeretur vtraque pars contradictionis: sed dicendum esset, manurum nihilominus aliquid, quo homo ab equo differret, eo quod maneret illud, quo nunc formaliter ab eo distinguitur. Si tamen quis argueret hoc modo: Non manente animali, non posset manere rationale: ergo non posset manere ratio illa, qua differentia constituitur, recte colligeret, non tamen per locum intrinsecum permanente suppositione, sed alia parte suppositionis ex alia parte destructa. Quæstio autem præsens procedit hypothesi semper perseverante, ex qua solum licet inferre; & hoc est, per locum intrinsecum ex suppositione argumentari. Sic ergo in proposito quaritur permanente suppositione facta, nempe quod filius à patre gigneretur, sed Spiritus sanctus à filio non spiraretur, in eadem tamen numero natura, ut modo, procederet, perseveraretque eadem filiatione, & spiratio passiva, an maneret aliquid, quo filius, & Spiritus sanctus inuicem posset personaliter distingui. Retenta autem hypothesi nequit vtraque pars contradictionis inferri, ut in cursu disputationis patebit.

Est autem vtile admodum hic modus disputandi, & arguendi, ut intelligamus, quæ sit formalis ratio, & causa neces. distinctionis inter Filium, & Spiritum sanctum; vtrum spiratio actiua, an filiatione. Nam si Spiritus sanctus non procedens à Filio ab eo non distingueretur; sequitur necessariam rationem distinctionis in filio nunc esse spirationem: si vero adhuc distingueretur, sequitur aliam esse rationem distinctionis: ablata enim causa distinctionis auferretur per locum intrinsecum distinctionis: ea vero manet, & quodcumque alio circumscripto, adhuc manet distinctio.

Porro autem cum hæc suppositio, quam latini impossibilem esse dicimus, Græcis necessaria videatur, non erit inutilis disputatio, si ex illa contra ipsos probemus Filium non posse distingui à Spiritu sancto. Quod cum Græci asserere merito re-

CAPVT II.

211

fugiant cogentur necessario concedere, processionem Spiritus sancti à Filio. Nam si ex eorum suppositione deducemus absurdum, & impossibile in Trinitate, manifeste ostendimus, eam esse absurdam, & impossibilem. Hic etiam modus arguendi in rebus aliis creatis vtilissimus esse solet metaphysicis, & logicis, ut ostendant rationem formalem eius, de quo disputant. Quando enim circumscripto quocunque alio, & aliqua ratione solum manente, sequeretur effectus, & ablata tolleretur, absque dubio est ea ratio formalis illius.

CAPVT II.

Sententia Henrici, Scoti & aliorum.

In hac questione sic intellecta sententia fuit Henrici quodlibet 5. qu. 9. quem postea sequutus est Scotus in 1. a. 11. q. 2. suppositione illa facta, nihilominus Spiritum sanctum sufficienter à filio distinguendum: quare contra Græcos, qui eam suppositionem admittunt, probari non posse, Spiritum sanctum esse eandem cum filio personam: cumque de facto concedunt Scotus & Henricus cum Latina Ecclesia, in filio esse duplicem relationem, alteram spirationis actiue, alteram filiationis: affirmant consequenter, sola filiatione Filium à Spiritu sancto sufficienter distingui: tamen si spiratione quoque actiua, tanquam opposita relatione, personaliter differat. Probari autem potest primum hæc sententia testimonio Anselmi in libro de processione Spiritus sancti ca. 2. ubi sic loquitur. *Aut vultis o-
probatur Sco-
ti & Henr.
sententia.*
 Hæc igitur sola causa pluralitatis in Deo, ut Pater & Filius, & Spiritus sanctus dici non possint de inuicem, sed alij sint ab inuicem, quia prædictis duobus modis est Deus de Deo. Quasi dicat, hæc sola causa distinctionis est inter personas, quod Filius procedit generatione, & Spiritus sanctus processione: hoc enim est duobus modis procedere: atqui Spiritus sanctus procederet nihilominus processione, & filius generatione. etiam si Spiritus à Filio non produceretur: ea ergo etiam causa distingueretur ab eo personaliter. Pergit Anselmus: Nam quomodo Filius existit ex Deo nascendo, Spiritus sanctus procedendo, ipsa diuersitate naturæ, & processionis referuntur ad inuicem, ut diuersi. Et in fine capituli hanc vnicam assignat rationem distinctionis personalis inter Filium, & Spiritum sanctum, quod alter exit nascendo, alter procedendo: quandiu alia non ostenditur distinctionis ratio. Et capit. 4. inquit. Nam si per aliud non essent plures Filii, & Spiritus sanctus per solum hoc essent diuersi, scilicet, quia alter nascendo, alter existit procedendo.

Deinde confirmant suam sententiam prædicti authores duplici medio: tum ex ratione formalis principij constituentis: tum etiam ex pluralitate emanationum. Prior ratio est huiusmodi principium, quo res constituitur, id sufficienter eam constituit, ut distinguat etiam à qualibet alia, quæ eodem principio non constituitur: nam cum res constituitur sub ratione entis, constituitur etiam sub ratione vnius; ac proinde sub ratione indistincti à se, & distincti à quouis alio; hæc enim est, definitio vnius: per filiationem autem sufficienter constituitur secunda persona sub ratione personæ, & entis, ergo constituitur sub ratione vnius personæ indistinctæ à se, & distinctæ à quouis alia, quæ filiatione non constituitur: atqui Spiritus sanctus non constituitur nunc filia-

